

Verenigingsmonitor 2009

Basis

In opdracht van NOC*NSF

Janine van Kalmthout
Marcia de Jong

© W.J.H. Mulier Instituut
's-Hertogenbosch, februari 2010

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	4
Leden	5
Kader	8
Samenwerking	13
Knelpunten	15
Onwenselijk gedrag	16
Financiële positie	17
Administratieve lasten	18
Onderzoeksverantwoording	19

Samenvatting

- In 2009 heeft de helft van de verenigingen (49%) haar ledental zien stijgen, een derde heeft een dalend ledental (35%).
- Iets minder dan de helft (47%) van de leden neemt deel aan officiële competities.
- Gemiddeld beschikken de verenigingen over 40 vrijwilligers en 2,5 betaalde medewerkers.
- Bijna twee derde van de verenigingen (62%) heeft vacatures voor vrijwilligers en 9 procent van de verenigingen voor betaalde medewerkers.
- Verenigingen hebben met name vrijwilligersvacatures voor bestuursleden en trainers (respectievelijk 67% en 53% van de verenigingen). Vacatures voor betaalde medewerkers zijn er met name op het terrein van training/ begeleiding/ lesgeven (82% van de verenigingen met vacatures voor betaalde medewerkers).
- In 2009 heeft 84 procent van de verenigingen samengewerkt met één of meer instanties.
- De belangrijkste samenwerkingspartners voor de verenigingen zijn andere sportverenigingen, de gemeente, de sportbond en de (brede) scholen.
- Van alle verenigingen geeft 12 procent aan dat zij geen enkel knelpunt ervaren.
- De twee belangrijkste knelpunten voor verenigingen (met knelpunten) zijn leden (69%) en kader (62%).
- Bij de helft van de verenigingen (51%) vormt onwenselijk gedrag geen actueel probleem in 2009.
- Bijna twee derde van de verenigingen (64%) beschouwt de eigen financiële positie als (zeer) gezond, 7 procent beschouwt deze als “minder gezond, zorgwekkend”.
- Een klein deel van de verenigingen geeft aan dat de administratieve lasten ten aanzien van de Drank- en Horecawet en de auteursrechten (zeer) belastend zijn en (zeer) veel tijd kosten (respectievelijk 7% en 4%).

Inleiding

De Verenigingsmonitor is een uitgebreide vragenlijst die jaarlijks wordt verspreid onder de verenigingen van het Verenigingspanel (een landelijk panel dat model staat voor de 27.000 sportverenigingen in Nederland). In 2009 is, in samenspraak met NOC*NSF de opzet van de Verenigingsmonitor veranderd. Op basis van de uitgebreide vragenlijst is een korte basisvragenlijst samengesteld. Deze VMT-basis wordt jaarlijks uitgevoerd. De uitgebreide Verenigingsmonitor zal om de drie jaar worden uitgezet.

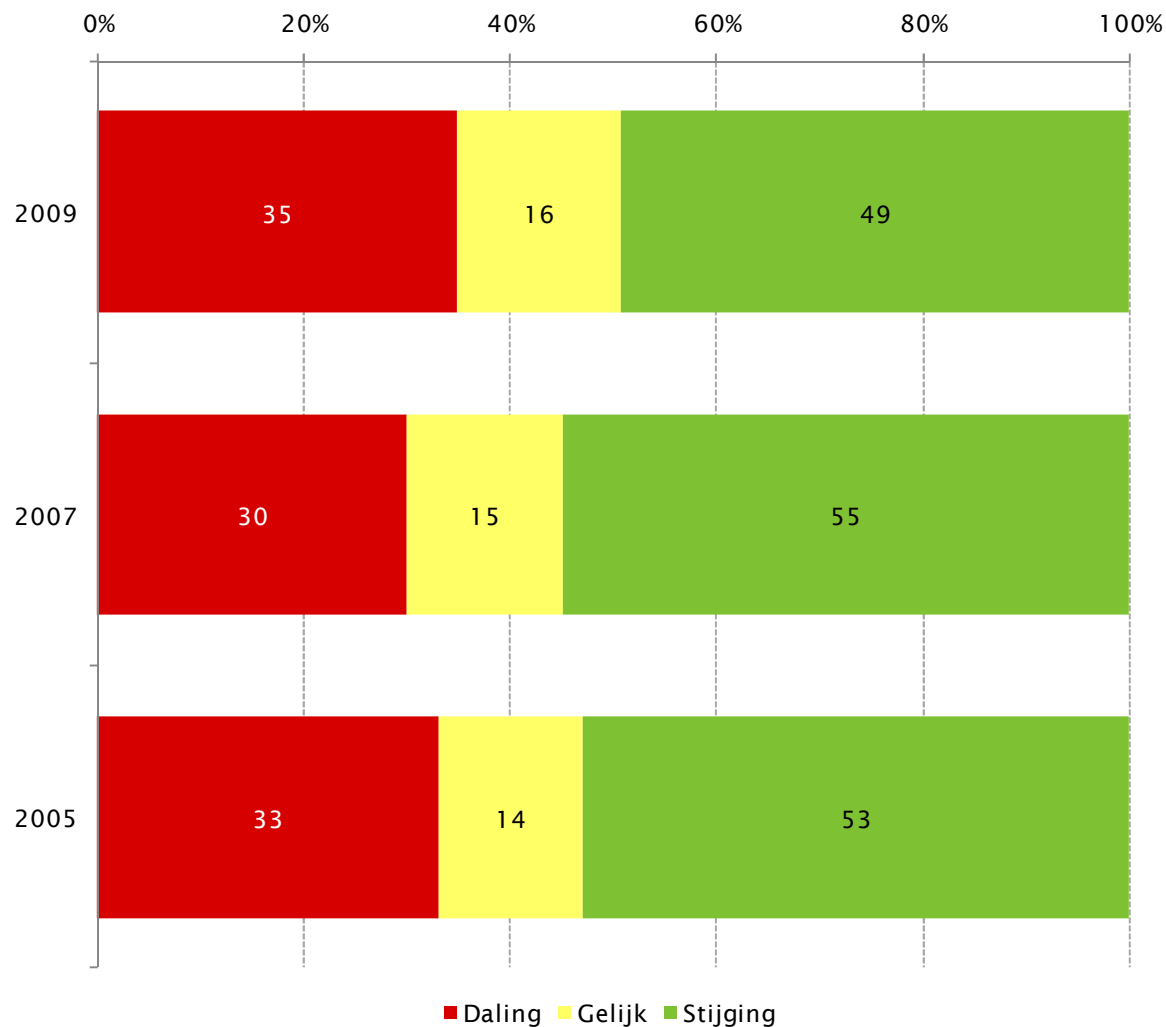
In de verenigingsmonitor 2009 wordt voor een aantal onderwerpen het functioneren van de sportverenigingen in beeld gebracht. Onderwerpen die aan bod komen zijn: beleid, financiële positie, leden, kader en administratieve lasten. De resultaten van de Verenigingsmonitor 2009 worden weergegeven in grafieken met een korte toelichting. Daar waar mogelijk is een vergelijking gemaakt met metingen in 2007 en 2005. In de analyse zijn de gegevens uitgesplitst naar relevante onderscheidende kenmerken van de verenigingen. Het gaat hierbij om gegevens die van invloed zijn op het functioneren van de vereniging zoals grootte, aard van de sport (binnen/buiten; team/(semi-)individueel) en het al dan niet in beheer hebben van een accommodatie. Daar waar deze onderscheidende kenmerken van belang zijn worden zij in de tekst vermeld.

Tegelijkertijd met de Verenigingsmonitor-basis is een verdiepend thematisch onderzoek uitgevoerd naar de invloed van de recessie op de sportverenigingen¹. In deze rapportage wordt af en toe verwezen naar dit onderzoek.

¹Kalmthout, J. van, Hoekman, R., Hover, P., & Breedveld, K. (2010). *Tussen veerkracht en vrees. De impact van de recessie op de georganiseerde sport*, 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.

Leden [1]

Ontwikkeling ledental (% verenigingen)

Bron: NOC*NSF / Mulier Instituut (Verenigingsmonitor, 2009)

De helft van de verenigingen heeft haar ledental zien stijgen. Bij een derde van de verenigingen daalde het aantal leden.

Met name de kleine verenigingen, de binnensportverenigingen en de verenigingen zonder eigen accommodatie constateerden een dalend ledental.

Een stijgend ledental is vooral terug te vinden bij de grote verenigingen, de buitensportverenigingen en de verenigingen met een eigen accommodatie.

In vergelijking met voorgaande jaren zijn er naar verhouding iets meer verenigingen met een dalend ledental in 2009.

Uit het onderzoek naar de invloed van de recessie komt naar voren dat de economische recessie op de contributie-inkomsten weinig van invloed is. Maar dat de verenigingen een daling van deze inkomstenbron meer toeschrijven aan een dalend ledental. Zoals te verwachten zijn het met name de verenigingen met een dalend ledental die te maken hebben met dalende contributie-inkomsten en die dat ook voor de toekomst verwachten. Deze verenigingen schrijven, evenals de andere verenigingen, de daling van de inkomsten niet toe aan de recessie.

Leden [2]

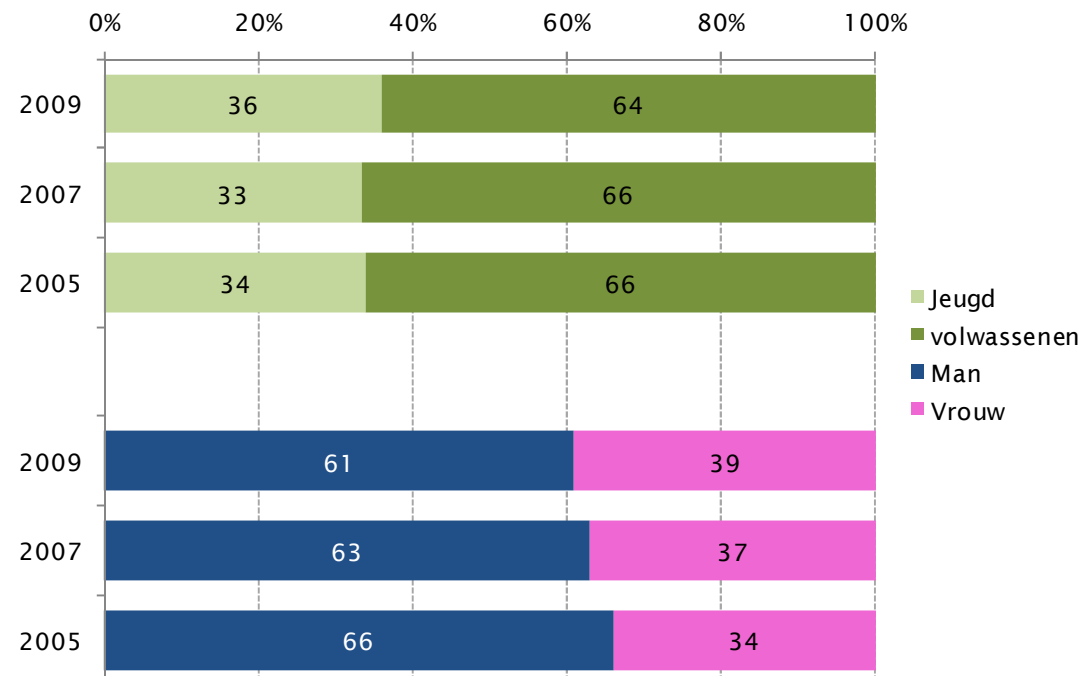
Opbouw ledenbestand verenigingen

	Gemiddeld aantal meisjes/vrouwen	Gemiddeld aantal jongens/mannen	Totaal	%
0 t/m 17 jaar	42	52	95	36
18 t/m 44 jaar	27	50	78	29
45 t/m 64 jaar	24	42	67	25
65 jaar en ouder	10	17	27	10
Totaal	103	161	267	100

Bron: NOC*NSF/Mulier Instituut (Verenigingsmonitor, 2009)

De verdeling tussen jeugdleden en volwassen leden ligt bij de gemiddelde vereniging op 36 procent om 64 procent. De verhouding tussen man-vrouw is 61 procent om 39 procent. De gemiddelde achterban van de verenigingen in 2009 wordt weergegeven in de tabel.

Verhoudingen in het ledenbestand naar geslacht en leeftijd (procentuele verdeling)

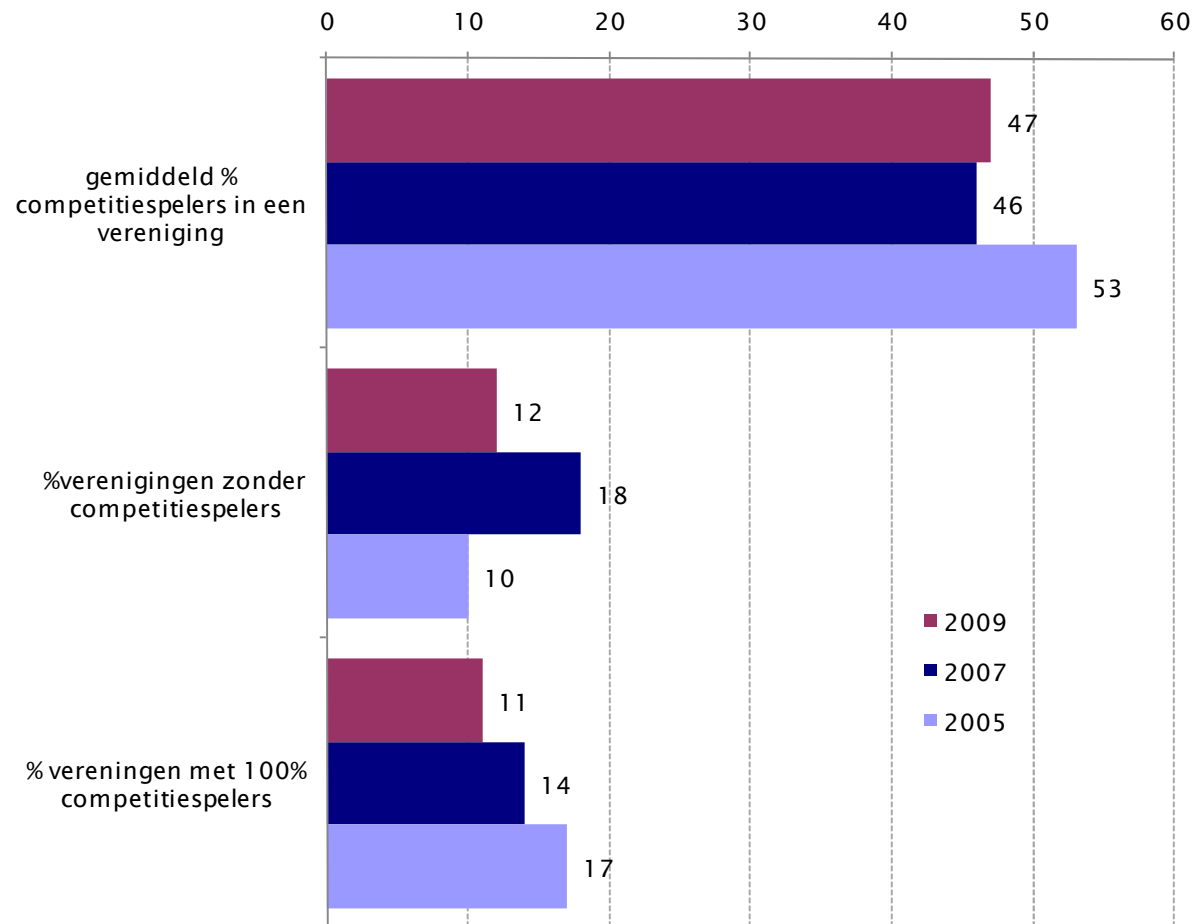

Bron: NOC*NSF/ Mulier Instituut (Verenigingsmonitor, 2009)

De verhoudingen in het ledenbestand voor wat betreft geslacht en leeftijd zijn de afgelopen jaar nauwelijks veranderd. Al lijken er een paar kleine verschuivingen plaats te vinden. Uit toekomstige metingen zal blijken of dit zich voortzet.

Leden [3]

Deelname aan de officiële competitie

Bron: NOC*NSF/ Mulier Instituut (Verenigingsmonitor, 2009)

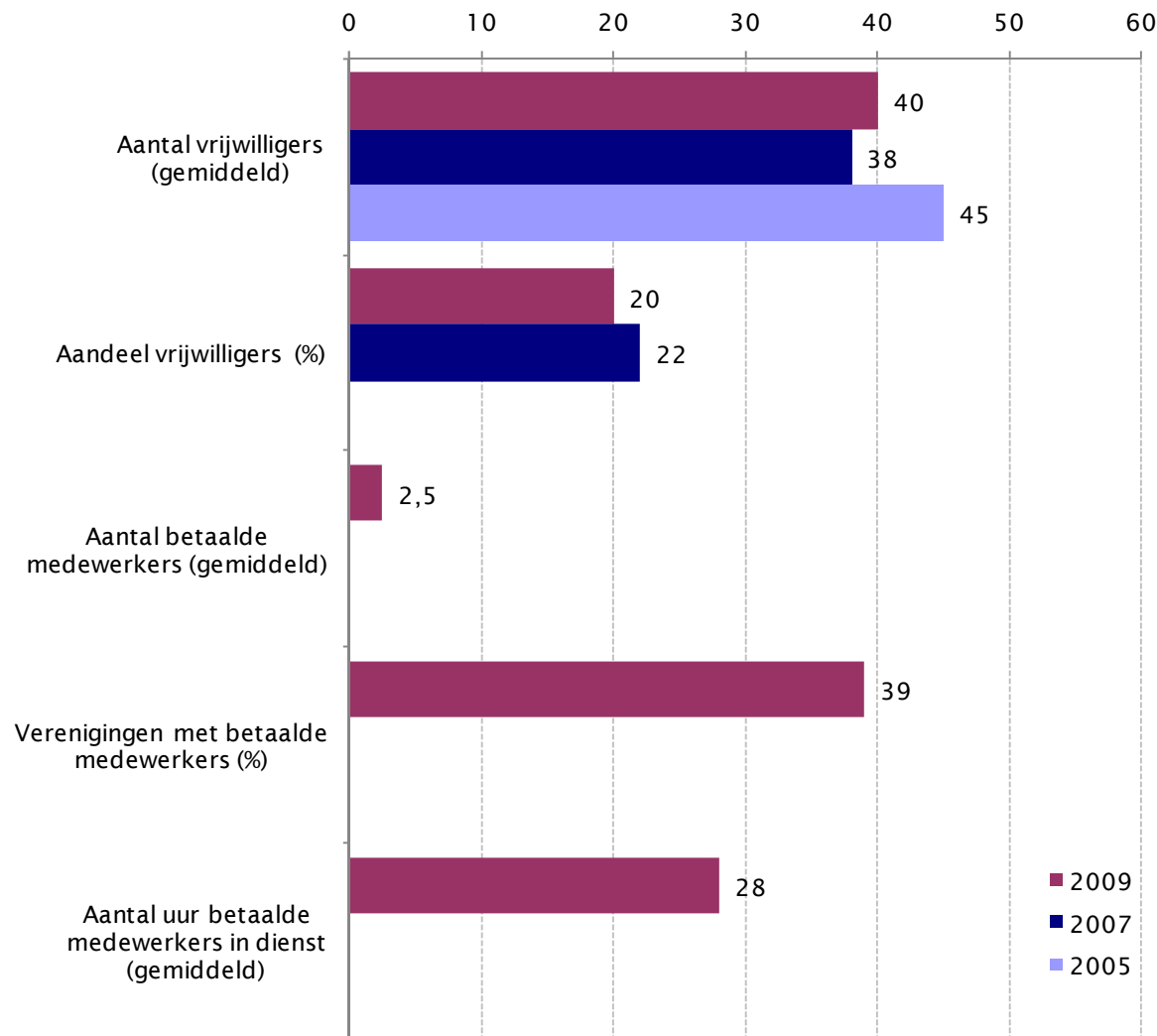
Bijna de helft van de leden van een vereniging neemt deel aan de formele of officiële competitie.

Eén op de tien verenigingen bestaat volledig uit recreatiesporters die niet aan een competitie deelnemen. Eenzelfde percentage verenigingen bestaat volledig uit competitie spelers.

Het zijn met name de grote verenigingen, de teamsportverenigingen en de verenigingen met een eigen accommodatie en/ of kantine die naar verhouding veel deelnemers aan de competitie hebben.

Kader [1]

Vrijwilligers en betaalde medewerkers

Bron: NOC*NSF/ Mulier Instituut (Verenigingsmonitor, 2009)

Hoewel de vraagstelling door de jaren heen wat is aangepast blijft het gemiddeld aantal vrijwilligers¹ in de vereniging rond de 40 medewerkers liggen. Ook het aandeel vrijwilligers in de club verandert nauwelijks. Gemiddeld is per vijf leden één vrijwilliger actief.

Niet verwonderlijk dat grote verenigingen, verenigingen voor buitensport en verenigingen met een eigen accommodatie en/ of kantine gemiddeld over meer vrijwilligers beschikken dan de andere verenigingen. Maar het aandeel vrijwilligers binnen deze clubs is wel lager dan bij de andere. Daar zijn relatief meer vrijwilligers actief.

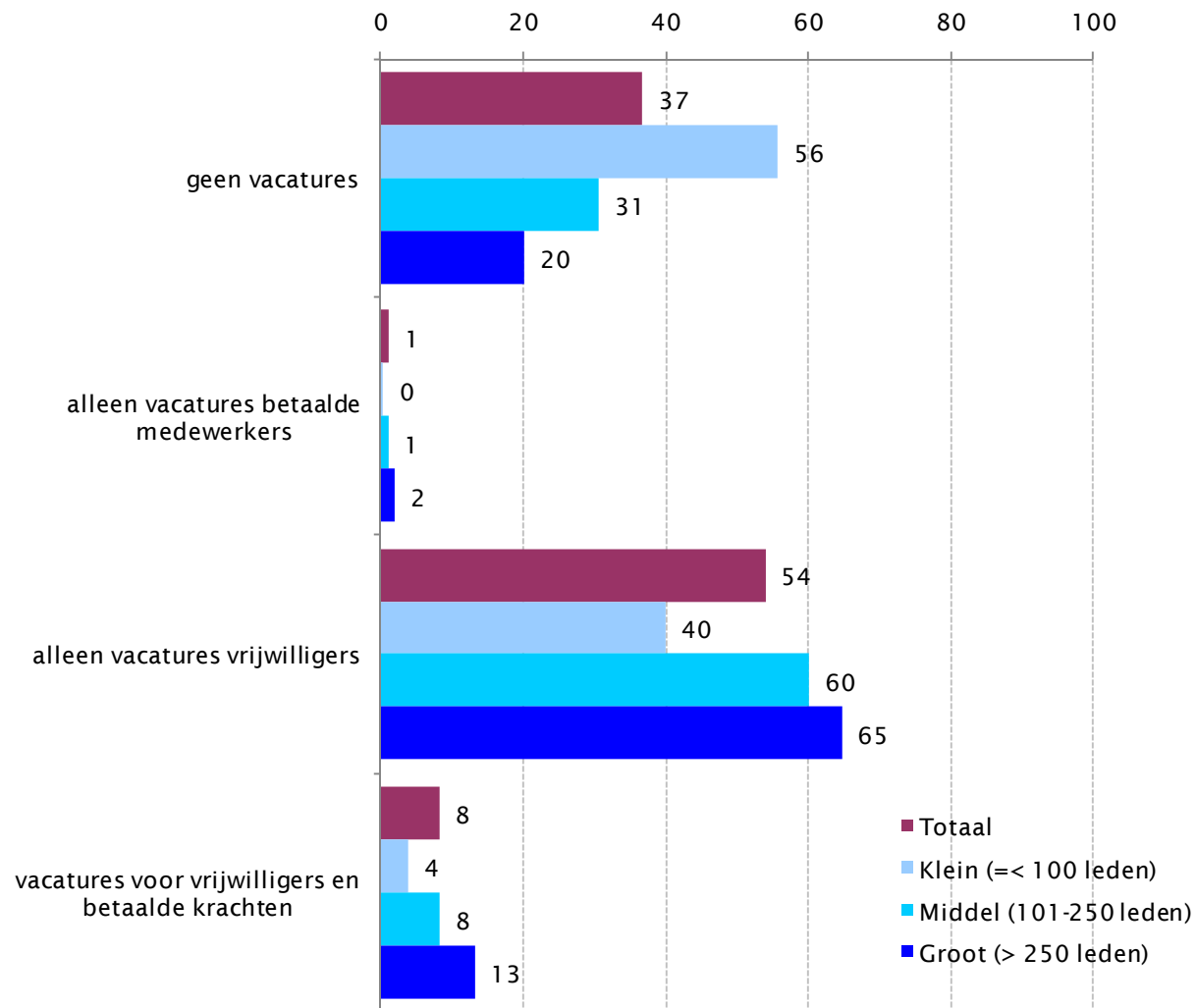
Twee vijfde van de verenigingen (39%) beschikt over een of meer betaalde medewerkers. Het gemiddeld aantal betaalde medewerkers² ligt op 2,5 per vereniging. Meestal zijn er 1 tot 2 betaalde medewerkers, een enkele vereniging heeft er meer dan 50. Deze verenigingen hebben gemiddeld voor 28 uur per week betaalde medewerkers in dienst.

¹Onder vrijwilligers worden verstaan mensen die in beginsel onbetaald en onverplicht een functie in de sport vervullen. Personen die van de vereniging een onkostenvergoeding ontvangen op basis van declaraties of een belastingvrije vrijwilligersvergoeding krijgen, worden wel tot de vrijwilligers gerekend.

²Betaalde medewerkers zijn medewerkers met een uurvergoeding, salaris.

Kader [2]

Vacatures in verenigingen (% verenigingen)

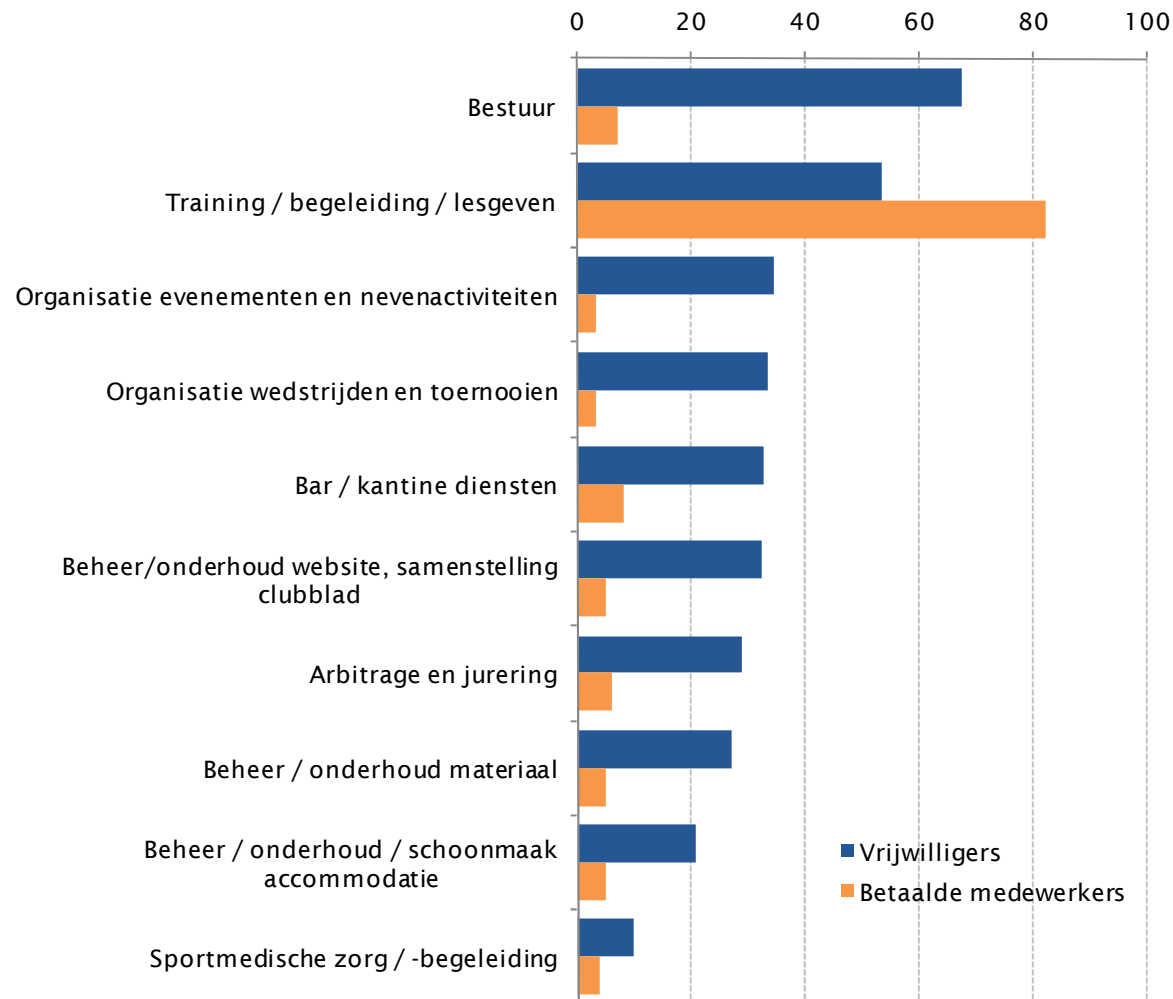
Ruim een derde van de verenigingen heeft geen enkele vacature voor vrijwilligers of betaalde medewerkers. De meeste verenigingen (62%) hebben vacatures voor vrijwilligers, 9 procent van de verenigingen heeft vacatures voor betaalde medewerkers.

Met name de kleine verenigingen hebben geen behoefte aan meer medewerkers. Er is maar een enkele kleine vereniging die een vacature heeft voor een betaalde medewerker.

Het zijn met name de (middel)grote verenigingen, buitensportverenigingen en de verenigingen met een eigen accommodatie die vacatures hebben.

Kader [3]

Typen vacatures (% verenigingen met vacatures)

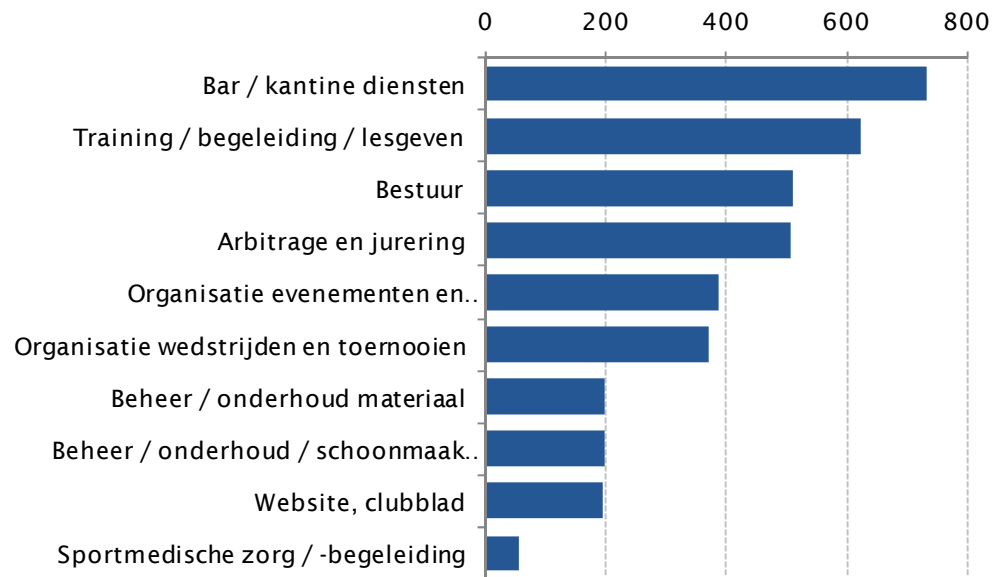

De meeste verenigingen die vacatures voor vrijwilligers hebben zoeken bestuursleden en trainers/ begeleiders/ instructeurs.

De verenigingen met vacatures voor betaalde medewerkers zijn vooral op zoek naar trainers/ begeleiders/ instructeurs. 71% van de verenigingen met betaalde vacatures zoekt sporttechnisch personeel. Veel minder verenigingen zoeken betaalde medewerkers voor de overige functies. Voor bestuur en bar- en kantinediensten zijn nog iets meer vacatures voor betaalde medewerkers in vergelijking met de andere functies.

Kader [4]

**Totaal vacatures vrijwilligers
(vacatures bij verenigingen in het onderzoek)**

Bron: NOC*NSF/ Mulier Instituut (Verenigingsmonitor, 2009)

Vacatures voor vrijwilligers in Nederland (geschat aantal)

	Geschat aantal vacatures
Bar / kantine diensten	36.000
Training / begeleiding / lesgeven	30.000
Bestuur	25.000
Arbitrage en jurering	25.000
Organisatie evenementen en nevenactiviteiten	19.000
Organisatie wedstrijden en toernooien	18.000
Beheer / onderhoud materiaal	9.500
Beheer / onderhoud / schoonmaak accommodatie	9.500
Website, clubblad	9.500
Sportmedische zorg / -begeleiding	2.700

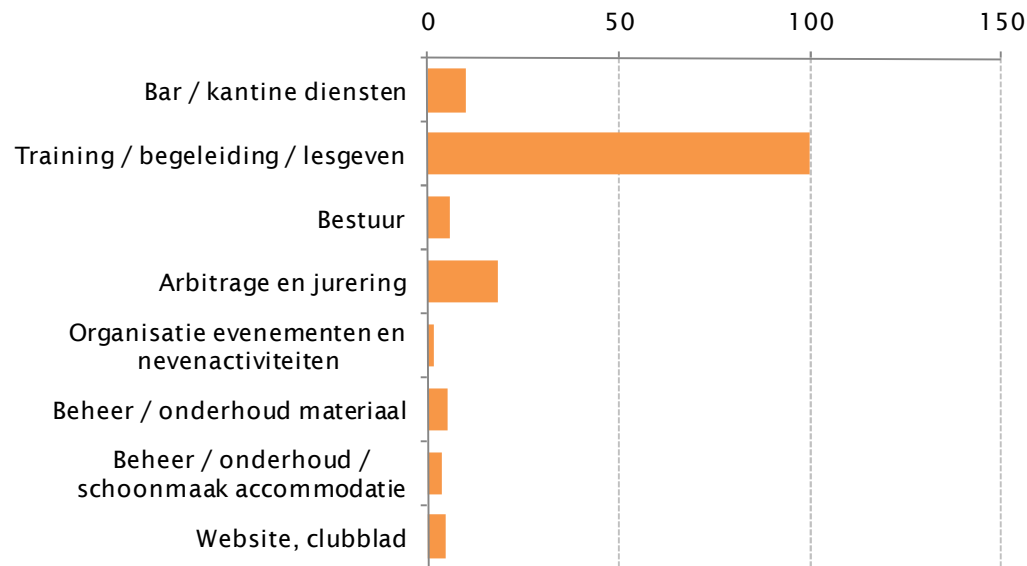
Bron: NOC*NSF/ Mulier Instituut (Verenigingsmonitor, 2009), bewerking MI

Het aantal vacatures voor vrijwilligers voor bar en kantine diensten is het grootst. Een derde van de verenigingen heeft voor deze functie vacatures maar zij zoeken in totaal ruim 700 vrijwilligers. Ook voor training/ begeleiding/ lesgeven, het bestuur en arbitrage/ jurering zijn nog veel functies te vervullen.

Als de opgegeven aantallen uit het onderzoek worden doorgerekend naar landelijk niveau dan zijn er vele (tien)duizenden vacatures voor vrijwilligers in de verenigingen. In allerlei functies zijn veel vrijwilligers nodig.

Kader [5]

Totaal vacatures betaalde medewerkers (vacatures bij verenigingen in het onderzoek)

Bron: NOC*NSF/ Mulier Instituut (Verenigingsmonitor, 2009)

Vacatures voor betaalde medewerkers in Nederland (geschat aantal)

	Geschat aantal vacatures
Bar / kantine diensten	500
Training / begeleiding / lesgeven	4.850
Bestuur	300
Arbitrage en jurering	900
Organisatie evenementen en nevenactiviteiten	100
Beheer / onderhoud materiaal	200
Beheer / onderhoud / schoonmaak accommodatie	200
Website, clubblad	200
<u>Sportmedische zorg / -begeleiding</u>	<u>100</u>

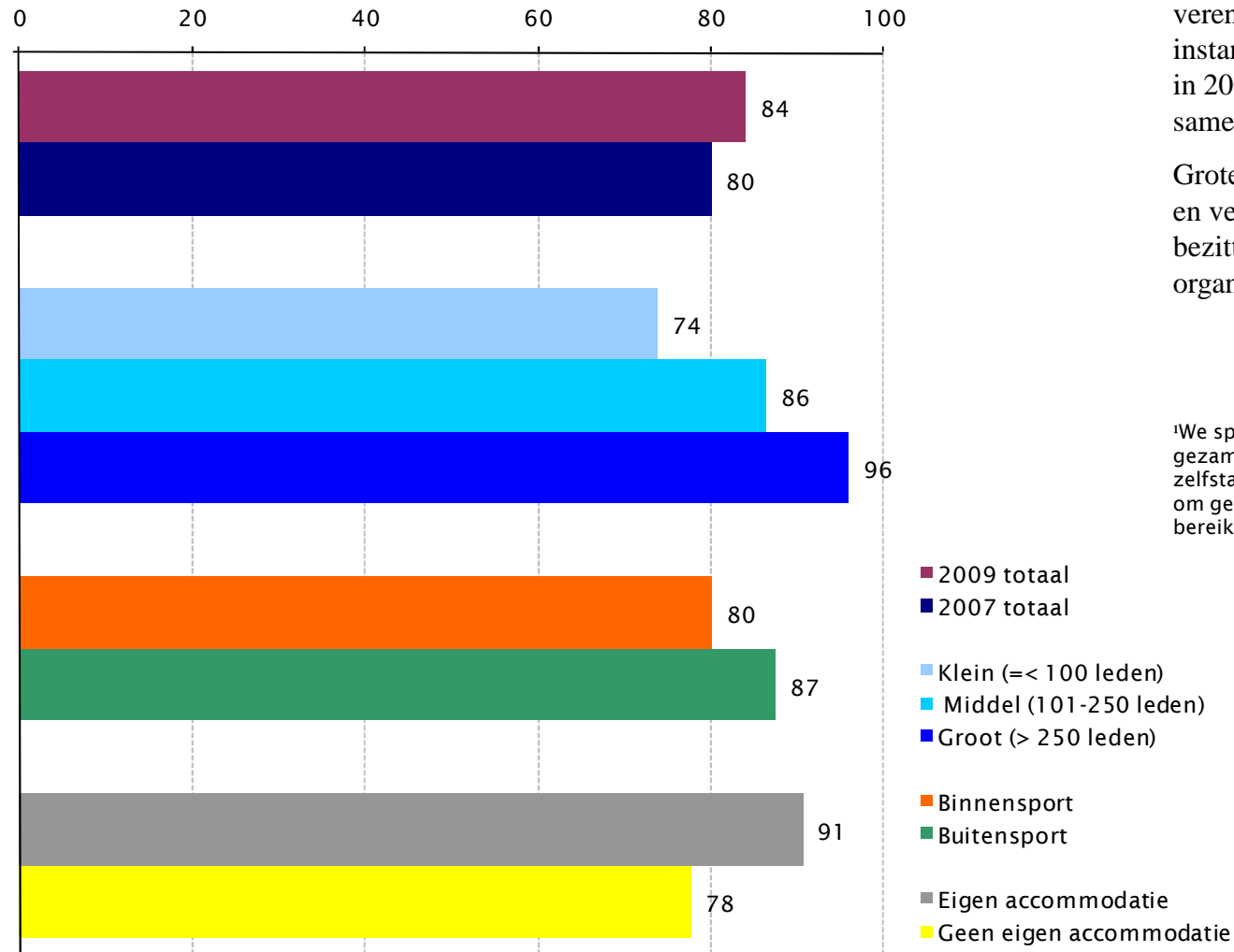
Bron: NOC*NSF/ Mulier Instituut (Verenigingsmonitor, 2009), bewerking MI

Bij betaalde medewerkers is het aantal vacatures voor trainers/begeleiders en instructeurs het grootst. Het aantal andere betaalde vacatures is beduidend minder.

Als de opgegeven aantallen uit het onderzoek worden doorgerekend naar landelijk niveau dan zijn duizenden vacatures voor betaalde medewerkers op het gebied van training/ begeleiding en lesgegeven in de verenigingen. Voor andere functies zijn enkele honderden vacatures voor betaalde medewerkers.

Samenwerking [1]

Samenwerking verenigingen (% verenigingen)

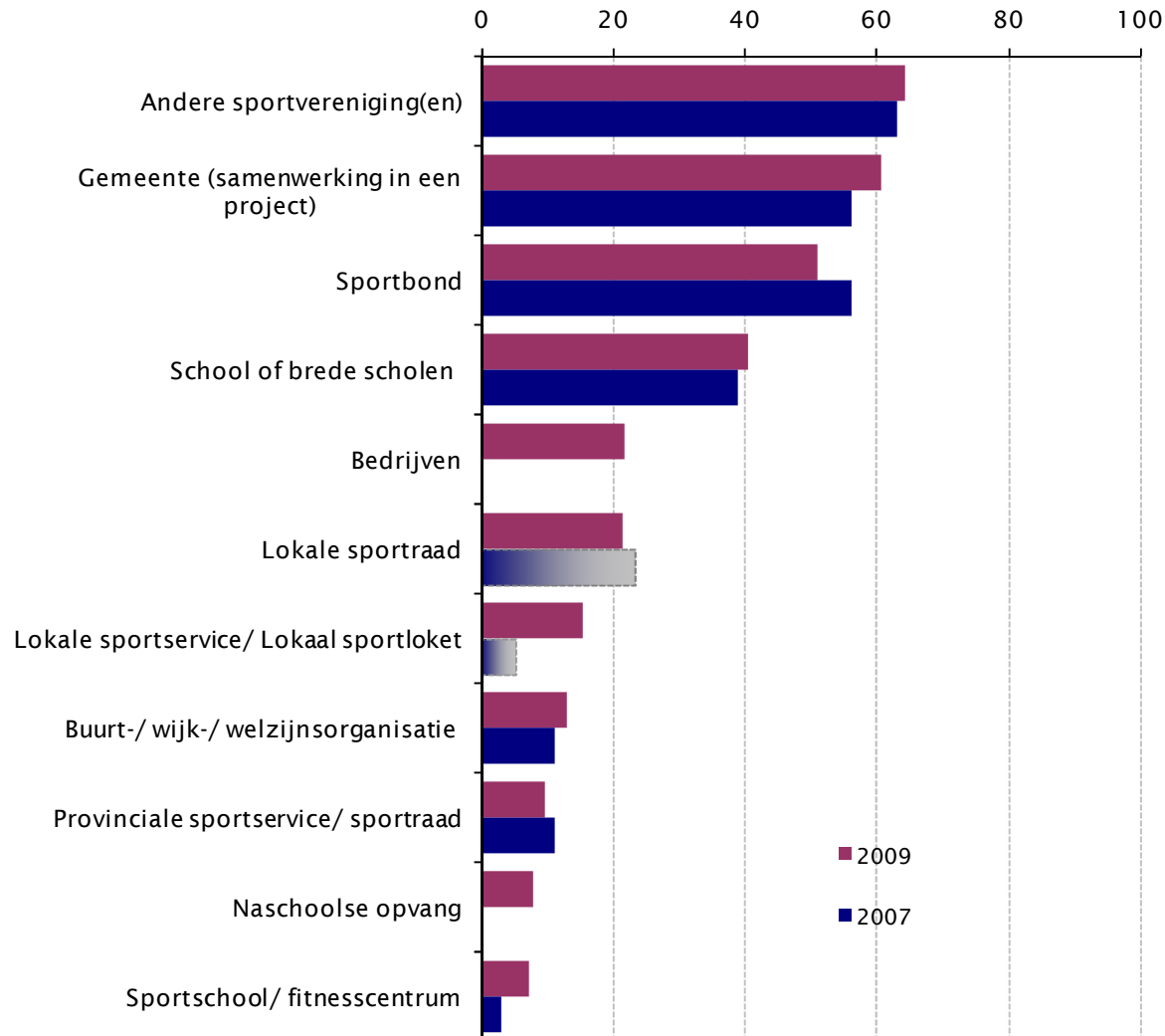
In 2009 heeft 84 procent van de verenigingen samengewerkt met één of meer instanties¹. Dat percentage ligt iets hoger dan in 2007 toen 80 procent van de verenigingen samenwerkte.

Grote verenigingen, buitensportverenigingen en verenigingen die een eigen accommodatie bezitten werken vaker samen met ander organisaties dan de overige verenigingen.

¹We spreken van samenwerking als er sprake is van gezamenlijke acties/activiteiten van twee of meer zelfstandig blijvende organisaties die elkaar aanvullen om gezamenlijke of wederzijds afhankelijke doelen te bereiken.

Samenwerking [2]

Typen samenwerkingspartners (% verenigingen dat samenwerkt)¹

Bron: NOC*NSF/ Mulier Instituut (Verenigingsmonitor, 2009)

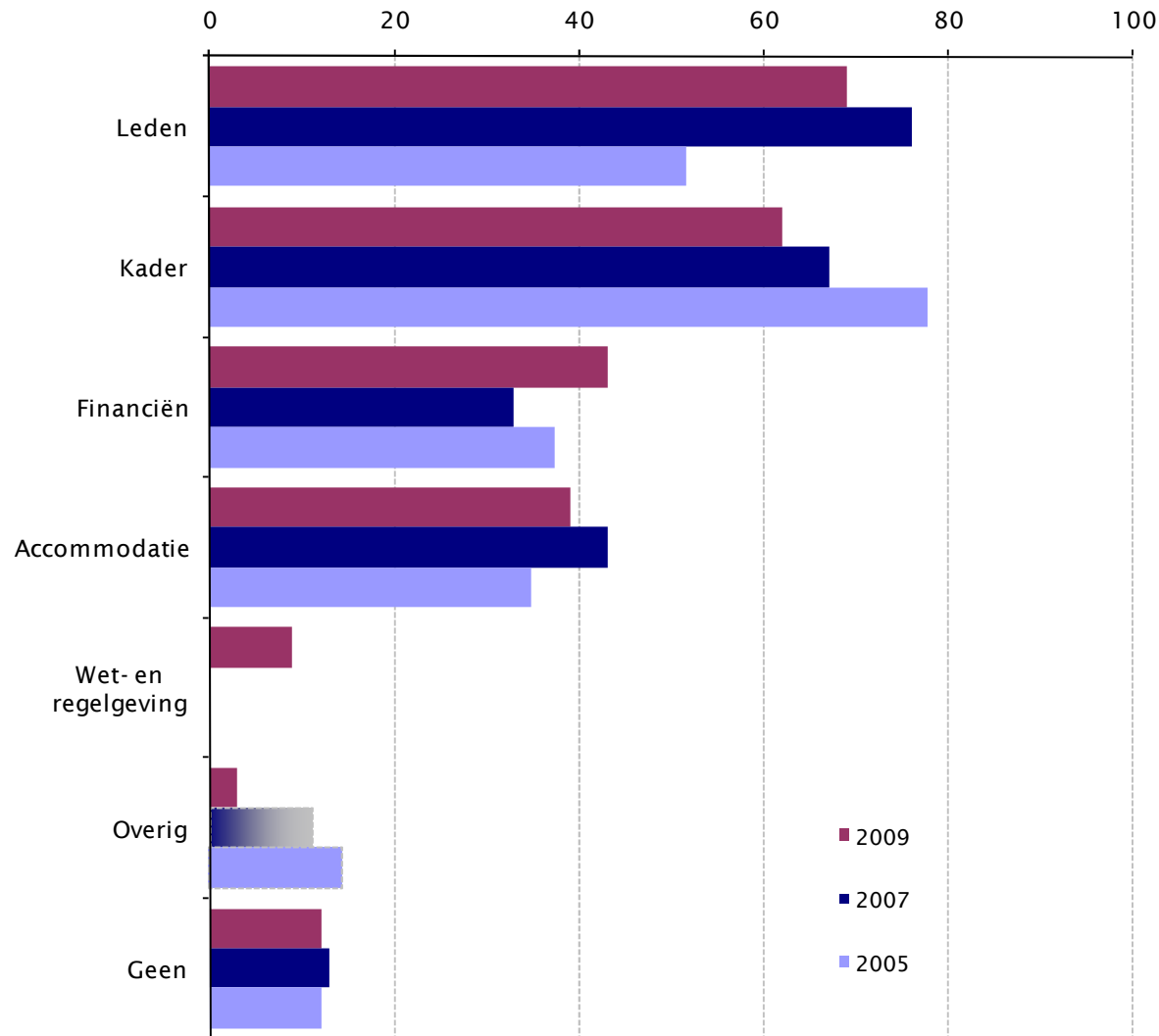
Andere sportverenigingen, de gemeente, de sportbond en de scholen vormen voor de verenigingen de laatste jaren de belangrijkste organisaties om mee samen te werken.

Andere organisaties waar verenigingen mee samenwerken maar in minder mate (niet in de figuur) zijn: (sport)fysiotherapeut/ huisarts/ zorginstelling, commerciële dienstverleners, jeugdorganisaties, lokale jeugdsportfondsen en de GGD.

¹In 2009 zijn de categorieën bedrijven, lokale sportraad, lokale sportservice/ lokaal sportloket gewijzigd. Daardoor is vergelijking met 2007 niet goed mogelijk.

Knelpunten

Overzicht knelpunten in verenigingen (% verenigingen met knelpunten)

Bron: NOC*NSF/ Mulier Instituut (Verenigingsmonitor, 2009)

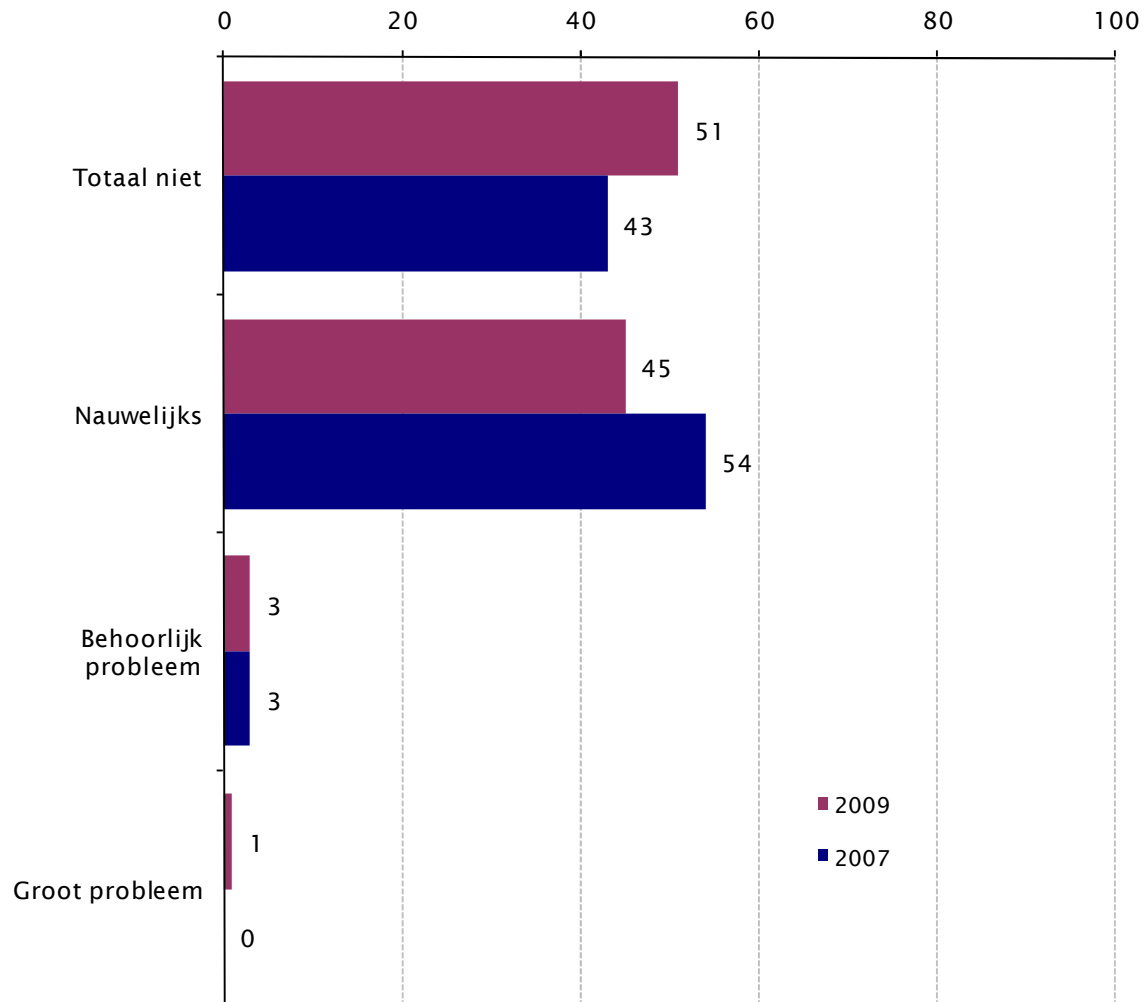
Vanaf 2007 vormt “leden” voor de verenigingen het belangrijkste knelpunt. In 2009 gaf 69 procent van de verenigingen (met knelpunten) aan dat zij zich zorgen maakte over haar leden. In 2005 baarde het “kader” de meeste verenigingen zorgen. Het kader (62% in 2009) blijft na leden wel een belangrijk knelpunt voor de verenigingen. Het aantal verenigingen zonder knelpunten blijft stabiel de laatste jaren (12-13%).

Financiën is in 2009 voor meer verenigingen een punt van zorg dan in de jaren daarvoor. De gevolgen van de recessie lijken toch voelbaar te worden voor de verenigingen. Verenigingen met financiën als knelpunt geven voor alle inkomstenbronnen (contributie, sponsoring, horeca en gemeentelijke bijdragen aan) vaker aan dat de economische recessie veel invloed heeft gehad op de daling van de inkomsten. Voor de toekomst zijn deze verenigingen iets optimistischer over de invloed van de recessie. Een deel van deze verenigingen (17%) verwacht dat de financiële positie zal verbeteren.

¹In 2009 is de categorie Wet- en regelgeving als aparte categorie opgenomen. In voorgaande jaren viel wet- en regelgeving in de categorie overig. Daardoor is vergelijking met 2005 en 2007 voor de categorie overig niet goed mogelijk.

Onwenselijk gedrag

In hoeverre vormt onwenselijk gedrag van leden en/ of kader een actueel probleem voor de vereniging (% verenigingen)

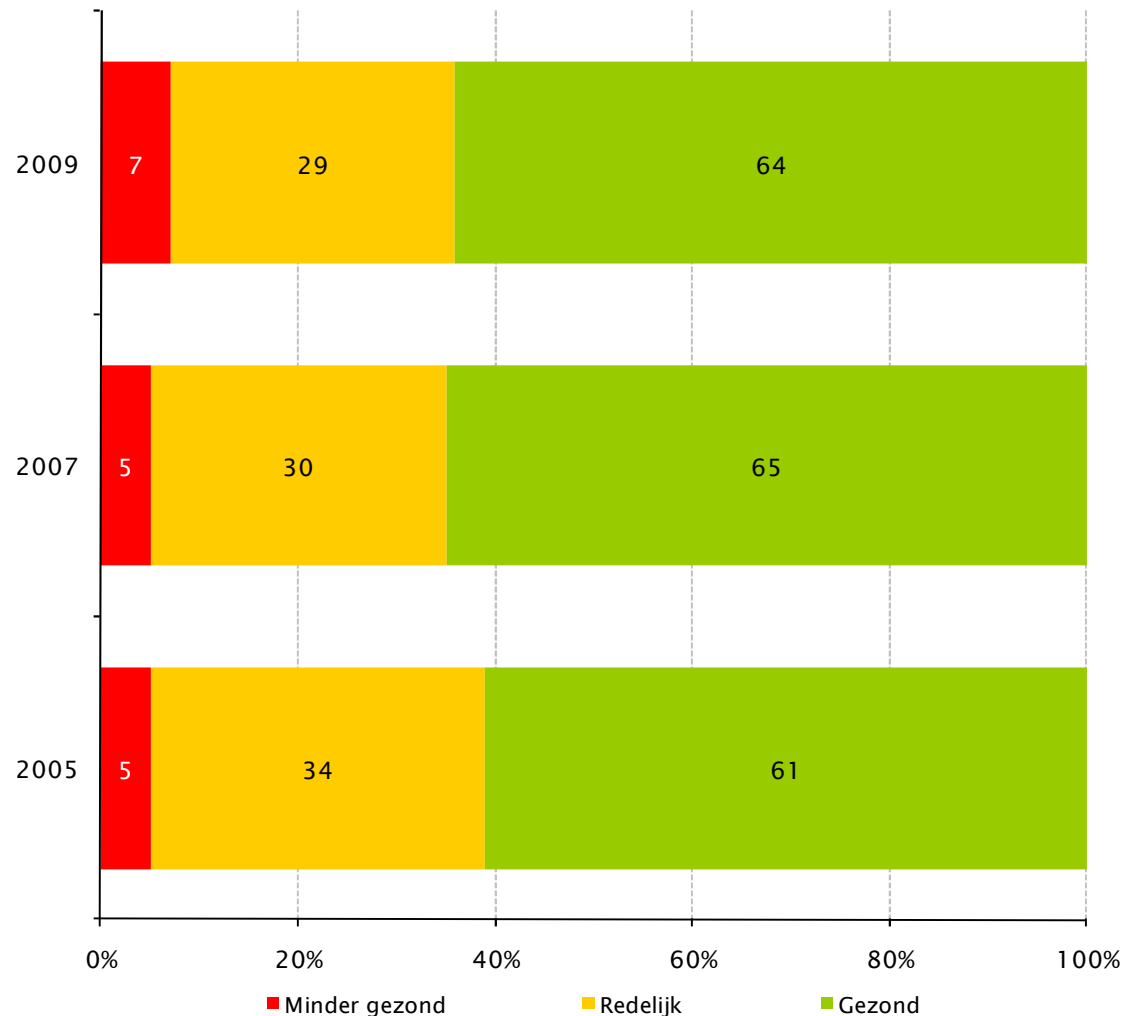
Bron: NOC*NSF/ Mulier Instituut.nl (Verenigingsmonitor, 2009)

Bij de helft van de verenigingen vormt onwenselijk gedrag in de club in 2009 geen actueel probleem. Dit lijkt een verbetering ten opzichte van 2007 toen 43 procent van de verenigingen geen problemen ondervond van onwenselijk gedrag. Toch spreekt in 2009 één procent van de verenigingen van een groot probleem terwijl dit in 2007 niet voorkwam. Dit kan erop duiden dat er minder verenigingen problemen ervaren maar dat de ernst van de problemen toeneemt. Uit toekomstige metingen zal moeten blijken of deze suggestie bevestigd wordt.

Problemen met onwenselijk gedrag komen vaker voor bij (middel)grote verenigingen, teamsportverenigingen en verenigingen met een eigen accommodatie en/ of kantine.

Financiële positie

Oordeel financiële positie (% verenigingen)

Bijna twee derde van de verenigingen (64% in 2009) beschouwt de eigen financiële positie als gezond of zeer gezond. Een kleine minderheid van de verenigingen (7% in 2009) beschouwt deze als “minder gezond” of “zorgwekkend”. Deze minderheid is wel iets gegroeid ten opzichte van 2007. Maar het voert te ver om deze kleine verandering aan de recessie toe te schrijven. De komende jaren zal blijken of het oordeel van de verenigingen over hun financiële positie verandert. De afgelopen jaren is daar nauwelijks sprake van. Sinds 2005 zijn verenigingen iets positiever geworden. Gezien de resultaten van de recessiepeiling bij de verenigingen is de verwachting dat de financiële positie van de verenigingen iets achteruit zal gaan. Voor 2010 verwacht 17 procent van de verenigingen een verslechtering van haar financiële positie en 13 procent een verbetering. Met name de verenigingen die nu kampen met minder gezonde financiën verwachten een verdere verslechtering. Maar ook verenigingen met een redelijke financiële positie verwachten vaker een verslechtering (21%) dan een verbetering (14%) van hun financiële huishouding.

Administratieve lasten

Administratieve lasten en informatievoorziening overheid (% verenigingen)

	Administratieve lasten t.a.v. Drank- en Horecawet n= 623	Administratieve lasten t.a.v. de auteursrechten (BUMA, SENA etc.) n= 623
Weinig belastend, kost weinig tijd	15	21
Normale belasting, kost wat tijd maar niet te veel	23	13
(Zeer) belastend, kost (zeer) veel tijd	7	4
N.v.t.	55	62

	Toename administratieve lasten t.a.v. Drank- en Horecawet in het afgelopen jaar/seizoen n=288	Toename administratieve lasten t.a.v. de auteursrechten (BUMA, SENA etc.) in het afgelopen jaar/seizoen n=249
(Sterk) afgenomen	5	4
Gelijk gebleven	61	66
(Sterk) toegenomen	17	19
N.v.t.	18	10

	Verbetering informatie over wet- en regelgeving vanuit de overheid het afgelopen jaar n=620	Verbetering toegankelijkheid tot informatie over wet- en regelgeving vanuit de overheid het afgelopen jaar n=620
(Sterk) verbeterd	8	9
Niet verbeterd en niet verslechterd	42	40
(Sterk) verslechterd	4	4
Weet niet	46	48

Bron: NOC*NSF/ Mulier Instituut (verenigingsmonitor, 2009)

De verenigingen ervaren de administratieve lasten ten aanzien van de Drank- en Horecawet en de auteursrechten niet als erg belastend. Een klein deel van de verenigingen (respectievelijk 7% en 4%) geeft aan dat het (zeer) belastend is en (zeer) veel tijd kost. Voor meer dan de helft van de verenigingen zijn deze administratieve lasten niet aan de orde. Zij beschikken dan ook niet over een eigen kantine en/ of accommodatie.

De informatie over wet- en regelgeving vanuit de overheid en de toegankelijkheid daartoe is volgens de verenigingen het afgelopen jaar niet verbeterd, maar ook niet verslechterd. Bijna de helft van de verenigingen heeft hierop geen antwoord. Het zijn met name de kleine verenigingen en de verenigingen die niet over een eigen accommodatie en/ of kantine beschikken die geen zicht hebben op verbetering van informatie over wet- en regelgeving. Gezien de aard van de vereniging komen zij daar ook minder mee in aanraking dan de andere verenigingen.

Onderzoeksverantwoording

In opdracht van NOC*NSF heeft het Mulier Instituut de Verenigingsmonitor Basis uitgevoerd. De Verenigingsmonitor Basis is een korte vragenlijst ontleend aan de Verenigingsmonitor. Alle 1314 verenigingen van het Verenigingspanel zijn uitgenodigd. Van 623 verenigingen zijn de gegevens geanalyseerd, een responspercentage van 47%. De dataverzameling heeft plaatsgevonden in november en begin december 2009

Om vergelijkbaarheid met voorgaande jaren mogelijk te houden zijn de gegevens gewogen naar aard van de sport (binnen-/ buitensport) en naar soort sport (solo-/ duo-/ teamsport). Bij de panelverenigingen zijn de kleine verenigingen (minder dan 50 leden) ondervertegenwoordigd en de grote verenigingen (meer dan 500 leden) oververtegenwoordigd. Om die reden worden in de rapportage resultaten uitgesplitst naar verenigingen in drie categorieën; klein (≤ 100 leden), middel (101 t/m 250 leden) en groot (> 250 leden). De spreiding van de verenigingen naar grootte van de gemeente en regionale spreiding (Noord, Oost, Zuid en West) komt vrijwel overeen met het landelijk beeld (Statistiek Sportorganisaties 2006, CBS Statline 2008).

*W.J.H. Mulier Instituut
Centrum voor sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek*

*Postbus 188
5201 AD 's-Hertogenbosch*

*t 073-6126401
f 073-6126413
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl*